

## RIKSDAGENS SVAR 122/2006 rd

### Regeringens proposition med förslag till lag om assisterad befruktning samt till lag om ändring av lagen om faderskap

#### *Ärende*

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lag om assisterad befruktning samt till lag om ändring av lagen om faderskap (RP 3/2006 rd).

#### *Beredning i utskott*

Stora utskottet och lagutskottet har i ärendet lämnat sina betänkanden (StoUB 1/2006 rd och LaUB 12/2006 rd).

#### *Beslut*

Riksdagen har antagit följande lagar:

## Lag

### om assisterad befruktning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

#### 1 kap.

#### Allmänna bestämmelser

##### 1 §

#### *Tillämpningsområde*

Denna lag gäller assisterad befruktning som utförs så att könsceller eller embryon från en människa förs in i en kvinna för att åstadkomma graviditet. Lagen gäller också donation och lagring av könsceller och embryon för assisterad befruktning.

Lagens bestämmelser om könsceller gäller också förstadier till könsceller.

Som assisterad befruktning enligt denna lag betraktas inte det att en mans obehandlade och olagrade sperma förs in i en kvinna, om denna åtgärd vidtas utan att någon med rätt att utöva lä-

karyrket i denna sin egenskap eller någon annan utomstående mot ersättning deltar i utförandet av åtgärden.

##### 2 §

#### *Definitioner*

I denna lag avses med

1) *par* en kvinna och en man som lever tillsammans i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden,

2) *den som får behandling* ett par, eller en kvinna som inte lever i äktenskap eller under äktenskapsliknande förhållanden,

3) *donation av könsceller* överlåtelse av egna spermier eller äggceller för att användas vid assisterad befruktning av någon annan,

4) *donator* en person som donerar könsceller,

5) *tjänstetillhandahållare* sådana verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och läkare som innehar tillstånd enligt 24 §,

6) *verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården* i folkhälsolagen (66/1972) avsedda hälsovårdscentraler, i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) avsedda sjukhus och separata verksamhetsenheter för sjukvård, andra helheter med ansvar för vården som samkommunen för sjukvårdsdistriktet bestämmer samt i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990) avsedda enheter som tillhandahåller hälso- och sjukvårdstjänster.

### 3 §

#### *Användning av könsceller och embryon vid assisterad befruktning*

Vid assisterad befruktning får under de förutsättningar som föreskrivs i denna lag användas könsceller och embryon från den som får behandling samt könsceller och embryon som har donerats enligt denna lag.

Vid assisterad befruktning får importerade könsceller och embryon användas, om de krav som ställs i denna lag i fråga om donator, donation samt donerade könsceller och embryon är uppfyllda.

### 4 §

#### *Allmänna begränsningar i användningen av könsceller och embryon*

Vid assisterad befruktning får inte användas

1) könsceller eller embryon i vilkas arvsmassa ingrepp har gjorts,

2) embryon som har erhållits genom kloning, eller

3) könsceller och embryon som har använts för forskning.

Med forskning avses i denna lag inte

1) observation av könsceller eller embryon som är avsedda för att användas vid assisterad befruktning eller andra åtgärder som syftar till att bibehålla eller förbättra könscellernas eller embryonas livsduglighet, förutsatt att observa-

tionen eller åtgärden inte äventyrar embryonas naturliga utveckling, eller

2) åtgärder genom vilka det utan att äventyra en könscells eller ett embryos naturliga utveckling är möjligt att fastställa att könscellen eller embryot har en frisk arvs massa i fråga om en bestämd, allvarlig sjukdom, eller genom vilka könstillhörigheten kan fastställas i det syfte som nämns i 5 §.

När barn med ursprung i en och samma donators könsceller har skapats för fem mottagare av assisterad befruktning får denna donators könsceller inte längre användas för assisterad befruktning av någon annan.

### 5 §

#### *Inverkan på barnets egenskaper*

Egenskaperna hos det barn som skall födas till följd av assisterad befruktning får genom val av könsceller eller embryon eller på något annat sätt påverkas enbart i de fall som avses i 2 och 3 mom.

Hälsan hos det barn som skall födas får påverkas genom val av könsceller eller embryon som konstaterats vara friska i fråga om en bestämd, allvarlig sjukdom. Barnets könstillhörighet får påverkas, om den assisterade befruktningen sker med parets egna könsceller och ett barn av motsatt kön med dessa könsceller skulle löpa avsevärd risk att få en allvarlig sjukdom.

Om donerade könsceller används vid assisterad befruktning, skall den behandlande läkaren välja könsceller från en donator som till sitt utseende påminner om barnets ifrågavarande förälder, om inte något annat följer av en önskan hos den som får behandling.

### 6 §

#### *Förintande av könsceller och embryon*

Könsceller och embryon som lagrats skall förintas utan dröjsmål när det kommer till tjänstetillhandahållarens kännedom att den person vars könsceller det är fråga om eller den ena av de

personer ur vars könsceller embryot har skapats har avlidit.

Könsceller och embryon som lagrats för att användas vid behandling av egen barnlöshet skall förintas utan dröjsmål när tjänstetillhandahållaren har mottagit en begäran om detta från den person vars könsceller det är fråga om, eller i fråga om embryon från den ena av de personer ur vars könsceller embryot har skapats.

Donerade könsceller och embryon skall förintas utan dröjsmål, om det i samband med en hälsokontroll eller på något annat sätt framgår att de inte kan användas för assisterad befruktning eller om donatorn i enlighet med 16 § 3 mom. har återkallat sitt samtycke till att de används för assisterad befruktning. Donerade könsceller och embryon skall förintas senast tio år efter det att donationen mottogs.

Om en tjänstetillhandahållare vet att en bestämd donators könsceller inte har använts för assisterad befruktning innan de förintats, skall tjänstetillhandahållaren meddela detta till Rättskyddscentralen för hälsovården.

## 7 §

### *Användning av könsceller och embryon för andra ändamål*

Utan hinder av 6 § kan könsceller och embryon i stället för att förintas användas för annat lovligt ändamål, om de vilkas könsceller det är fråga om eller de ur vars könsceller embryona har skapats har samtyckt till detta skriftligen.

## 2 kap.

### **Utförande av assisterad befruktning**

## 8 §

### *Hinder för utförande av assisterad befruktning*

Assisterad befruktning får inte utföras, om

- 1) den som får behandling inte har gett sitt skriftliga samtycke,
- 2) den ena parten i ett par som får behandling är gift med en tredje person,

3) graviditeten på grund av kvinnans ålder eller hälsotillstånd kan medföra betydande fara för kvinnans eller barnets hälsa,

4) den som gett sitt samtycke till assisterad befruktning har återkallat samtycket eller avlidit,

5) det är uppenbart att barnet inte kan tryggas en balanserad uppväxt, eller

6) det finns anledning att anta att barnet kommer att ges bort som adoptivbarn.

## 9 §

### *Tjänstetillhandahållarens informationsskyldighet*

Innan assisterad befruktning utförs skall tjänstetillhandahållaren förklara för den som får behandling vilken juridisk ställning det barn som skall födas och övriga parter har.

Om donerade könsceller eller embryon används vid assisterad befruktning, skall tjänstetillhandahållaren dessutom informera den som får behandling om de eventuella verkningar som barnets biologiska ursprung kan ha på familjemedlemmarnas inbördes förhållanden samt hur eventuella problem kan förebyggas eller lindras. Tjänstetillhandahållaren skall se till att den som får behandling får möjlighet att samtala om dessa frågor med en expert.

I fråga om den rätt att få information som den som får behandling har gäller dessutom vad som i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) föreskrivs om patientens rätt till information.

## 10 §

### *Handling i vilken den som skall få behandling ger sitt samtycke*

Samtycke till assisterad befruktning skall ges i en särskild handling (*behandlingssamtycke*), av vilken skall framgå

- 1) namn samt personbeteckning eller, om personerna inte har någon personbeteckning, födelsedatum i fråga om den eller dem som ger samtycket (*identifieringsuppgifter*),

- 2) vilken behandlingsmetod samtycket gäller,
- 3) eventuella villkor för att behandlingen skall få ges,
- 4) samtyckets giltighetstid,
- 5) att den information och service som avses i 9 § har erhållits,
- 6) datum samt underskrift av den eller dem som gett samtycket och den tjänstetillhandahållare som tagit emot det.

Ett exemplar av behandlingssamtycket skall ges till den som gett sitt samtycke. Ett exemplar av handlingen skall deponeras i tjänstetillhandahållarens arkiv där den skall förvaras åtskild från parternas övriga journalhandlingar. Den som gett sitt samtycke till assisterad befruktning kan återkalla samtycket genom att meddela detta till tjänstetillhandahållaren.

#### 11 §

##### *Beslut om assisterad befruktning*

Beslutet om assisterad befruktning fattas av den behandlande läkaren, sedan läkaren har försäkrat sig om att förutsättningarna för sådan behandling är uppfyllda.

#### 12 §

##### *Anteckningar och intyg över assisterad befruktning*

I arkivexemplaret av behandlingssamtycket skall göras en anteckning om vilken metod för assisterad befruktning som har använts, om att eventuella villkor har beaktats, om tidpunkten för användning av metoden samt om konstaterad graviditet. Tjänstetillhandahållaren skall på begäran ge dessa uppgifter till den som behandlats genom assisterad befruktning.

Om donerade könsceller eller embryon har använts vid assisterad befruktning, skall också den donatorskod som avses i 14 § antecknas i behandlingssamtycket.

Den tjänstetillhandahållare som utfört den assisterade befruktningen skall utan dröjsmål underrätta den tjänstetillhandahållare som tagit

emot donationen när ett barn har fötts efter sådan assisterad befruktning som avses i 16 § 2 mom. och vid behandlingen har använts spermier av en donator som gett sitt samtycke till att han kan fastställas vara far till det barn som föds som resultat av behandlingen. Den tjänstetillhandahållare som tagit emot donationen skall utan dröjsmål underrätta donatorn om barnets födelse och lämna donatorn uppgift om den donatorskod som använts om honom och om den tjänstetillhandahållare som utfört den assisterade befruktningen.

#### 3 kap.

### **Donation och överföring av könsceller och embryon**

#### 13 §

##### *Donator*

Könsceller kan doneras av den som har fyllt 18 år och som har godkänts vid en hälsokontroll vid vilken man försäkrat sig om att

1) en donation av könsceller inte medför fara för donatorns hälsa, och att

2) donatorn inte har en sådan allvarlig ärftlig sjukdom eller en sådan smittsam sjukdom som kan orsaka den kvinna som får assisterad befruktning eller det barn som föds till följd av behandlingen en allvarlig sjukdom.

#### 14 §

##### *Donatorskod*

I fråga om en donator skall i stället för hans eller hennes identifieringsuppgifter användas endast en kod (*donatorskod*) efter det att han eller hon vid den hälsokontroll som avses i 13 § har godkänts som donator. Den tjänstetillhandahållare som har tagit emot donationen skall anteckna donatorskoden i det i 17 § 2 mom. avsedda arkivexemplaret av den handling som innehåller donatorns samtycke och på det kärl i vilket de donerade könscellerna förvaras.

Har donatorn i enlighet med 16 § 2 mom. gett sitt samtycke till att hans faderskap kan fastställas, skall detta framgå av donatorskoden.

#### 15 §

##### *Uppgifter som skall inhämtas om donatorn*

Utan hinder av vad som bestäms om skydd av personuppgifter får för ändamål som nämns i 5 § 3 mom. i samband med hälsokontrollen inhämtas och lagras uppgifter som beskriver donators hud-, ögon- och hårfärg, längd och etniska ursprung. Andra uppgifter om donatorn än de som avses här eller i 17 § får inte inhämtas.

#### 16 §

##### *Donators samtycke till användning av könsceller*

En donators könsceller får användas för assisterad befruktning endast om donatorn har gett sitt samtycke till detta till den tjänstetillhandahållare som tar emot donationen. Innan samtycket tas emot skall donatorn informeras om de rättsliga och medicinska omständigheter som är förknippade med donation av könsceller.

En donators könsceller får användas för assisterad befruktning av andra än par bara om donatorn gett sitt samtycke till detta. En spermadonator kan dessutom ge sitt samtycke till att han kan fastställas vara far till ett barn som föds till följd av en sådan behandling, och då omfattas han av bestämmelserna i 12 § 1 mom. om lämnande av uppgifter till den som fått behandling.

Donatorn kan återkalla ett samtycke som avses i 1 och 2 mom. Återkallelsen har dock ingen verkan till den del donators könsceller har använts för assisterad befruktning innan den tjänstetillhandahållare som utför assisterad befruktning fått kännedom om återkallelsen. Återkallelsen skall lämnas till den tjänstetillhandahållare som har tagit emot donationen. Tjänstetillhandahållaren skall göra en anteckning om återkallelsen i donators i 17 § avsedda samtycke och utfärda ett intyg till donatorn över att återkallelsen har tagits emot samt lämna meddelande om åter-

kallelsen till den tjänstetillhandahållare som de donerade könscellerna har överlämnats till för att användas vid assisterad befruktning.

Om återkallelsen gäller ett i 2 mom. avsett samtycke till fastställande av faderskap skall både den tjänstetillhandahållare som tagit emot återkallelsen och den tjänstetillhandahållare som fått meddelande om återkallelsen se till att de kärl som innehåller oanvända könsceller förses med en ny donatorskod som meddelas av den tjänstetillhandahållare som tagit emot återkallelsen och av vilken det framgår att samtycke till fastställande av faderskap inte har getts.

Tjänstetillhandahållaren skall föra ett register över könsceller som den har fört över till en annan tjänstetillhandahållare. Registret skall ge följande information:

- 1) donatorskod för den person vars könsceller har förts över,
- 2) tidpunkten för överföringen och
- 3) den tjänstetillhandahållare som könscellerna har förts över till.

#### 17 §

##### *Handling i vilken donatorn ger sitt samtycke*

En donators samtycke till att könsceller får användas för assisterad befruktning skall ges i en särskild handling (*donators samtycke*), av vilken skall framgå

- 1) donators identifieringsuppgifter,
- 2) att donatorn har genomgått den hälsokontroll som avses i 13 §,
- 3) att donatorn har fått den information som avses i 16 § 1 mom.,
- 4) eventuella villkor för användning av könscellerna,
- 5) eventuellt samtycke till assisterad befruktning som avses i 16 § 2 mom.,
- 6) eventuellt samtycke till fastställande av faderskap i enlighet med 16 § 2 mom.,
- 7) samtyckets giltighetstid,
- 8) datum och underskrift av donatorn och den tjänstetillhandahållare som tar emot samtycket.

Ett exemplar av donators samtycke skall ges till donatorn. Ett exemplar av handlingen skall deponeras i den mottagande tjänstetillhandahåll-

larens arkiv där den skall förvaras åtskild från donatorns övriga journalhandlingar.

18 §

*Anmälan av uppgifter om donator till donationsregistret*

Den tjänstetillhandahållare som har tagit emot en donation skall utan dröjsmål tillställa det donationsregister som avses i 22 § uppgifter om donatorskoden och donatorns identifieringsuppgifter samt ange huruvida det är fråga om donation av spermier, äggceller eller embryon.

Har donatorn gett ett i 16 § 2 mom. avsett samtycke till fastställande av faderskap, skall donationsregistret underrättas om detta. Återkallar donatorn senare samtycket, skall donationsregistret underrättas också om detta och om den nya donatorskoden.

19 §

*Förvaring och förstörande av handlingar som gäller donatorn*

De uppgifter som i samband med den hälsokontroll som avses i 13 § har inhämtats om donatorn skall förvaras åtskilda från donatorns övriga journalhandlingar i arkivet hos den tjänstetillhandahållare som i enlighet med 17 § 2 mom. förvarar donatorns samtycke.

Donatorns identifieringsuppgifter, de personuppgifter om donatorn som har inhämtats i samband med hälsokontrollen, det arkivexemplar av donatorns samtycke som finns i tjänstetillhandahållarens arkiv och de registeruppgifter som avses i 16 § 5 mom. skall utplånas ur tjänstetillhandahållarens arkiv två år efter det att de donerade könscellerna eller embryona användes eller förintades eller överläts för ändamål som avses i 7 §. Den tjänstetillhandahållare som tagit emot överförda könsceller eller embryon skall utan dröjsmål underrätta den överförande tjänstetillhandahållaren om åtgärderna ovan.

20 §

*Donation och överföring av embryon*

Ett par kan donera för sin egen assisterade befruktning skapade, överblivna embryon för att användas för behandling av någon annan genom assisterad befruktning. För donation krävs samtycke av både kvinnan och mannen. Bådadera betraktas som donator. Angående donation och överföring av överblivna embryon gäller vad som i denna lag föreskrivs om donation och överföring av könsceller.

Andra donerade embryon än sådana som avses i 1 mom. får inte tas emot för användning eller användas vid assisterad befruktning.

21 §

*Förbud mot arvode*

Arvode får inte utlovas eller betalas för donation av könsceller. För de kostnader, för inkomstbortfall och för annan olägenhet som föranletts av donationen kan till donatorn dock betalas skälig ersättning i enlighet med vad som närmare bestäms genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Ett avtal om annan ersättning eller prestation i anslutning till donationen är ogiltigt.

4 kap.

**Rätten för personer som har sitt ursprung i donerade könsceller eller embryon att få information**

22 §

*Donationsregistret*

Rättsskyddscentralen för hälsovården för ett register över donationer av könsceller och embryon för assisterad befruktning (*donationsregistret*). På anmälan av en tjänstetillhandahållare införs i registret donatorns identifieringsuppgifter samt uppgifter om donatorskoden, eventuellt i 16 § 2 mom. avsett samtycke till fastställande av faderskap och återkallelse av ett sådant

samtycke samt huruvida det är fråga om donation av spermier, äggceller eller embryon.

## 23 §

### *Rätt till information*

En person som kan ha sitt ursprung i en donerad könscell eller ett donerat embryo har utan hinder av sekretessbestämmelserna efter att ha fyllt 18 år rätt att av tjänstetillhandahållaren få en kopia av behandlingssamtycket samt den donatorskod som har antecknats i handlingen i fråga. Genom att meddela donationsregistret donatorskoden har personen rätt att få uppgift om donatorns identitet.

Om assisterad befruktning som avses i 16 § 2 mom. har utförts och spermadonatorn har gett sitt samtycke till att han kan fastställas vara far till det barn som föds som resultat av behandlingen, har barnets mor och barnet rätt att av tjänstetillhandahållaren få uppgift om donatorskoden och genom att meddela donationsregistret koden få uppgift om donatorns identitet.

## 5 kap.

### **Bestämmelser om verksamheten**

## 24 §

### *Tillstånd*

Lagring av könsceller och embryon samt utförande av assisterad befruktning förutsätter tillstånd av Rättsskyddscentralen för hälsovården. Tillstånd kan beviljas sådana verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och specialistläkare som har den särskilda sakkunskap och personal som verksamheten kräver samt för verksamheten ändamålsenliga lokaler och apparater och som visar att de har ordnat med den rådgivning som avses i 9 § på behörigt sätt. Tillstånd kan också beviljas så att det bara gäller en viss lagrings- eller befruktningsmetod.

## 25 §

### *Lagringsavgifter*

En tjänstetillhandahållare kan för lagring av könsceller och embryon ta ut en avgift som inte får överstiga vad som behövs för att täcka kostnaderna för verksamheten och skäligena arvoden.

## 26 §

### *Uppgifter om och inspektion av verksamheten*

En tjänstetillhandahållare skall lämna behöriga myndigheter uppgifter om sin verksamhet enligt denna lag för övervakning, uppföljning och statistikföring i enlighet med vad som närmare föreskrivs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan bestämma att verksamheten skall inspekteras.

## 27 §

### *Återkallande av tillstånd*

Rättsskyddscentralen för hälsovården kan återkalla ett i 24 § avsett tillstånd, om bestämmelserna om lagring av könsceller eller embryo eller assisterad befruktning väsentligt har överträtts i verksamheten. Förekommer det brister eller missförhållanden i verksamheten, kan Rättsskyddscentralen för hälsovården bestämma att verksamheten skall avbrytas tills bristerna eller missförhållandena har avhjälpats eller återkalla tillståndet, om bristerna eller missförhållandena inte avhjälpats inom en av centralen utsatt skälig tid.

Ett beslut om återkallande av tillstånd eller avbrytande av verksamheten skall iakttas även om ändring söks i beslutet.

## 28 §

### *Upphörande med verksamheten*

När en tjänstetillhandahållare upphör med sin verksamhet skall de handlingar som gäller lagringen av könsceller och embryon överföras för

förvaring till en sådan offentlig tjänstetillhandahållare som Rättsskyddscentralen för hälsovården har bestämt eller till en privat tjänstetillhandahållare som samtycker till detta. Även det återstående lagret av könsceller eller embryon skall överföras till tjänstetillhandahållaren i fråga, om denne samtycker till detta. Annars skall lagret förintas.

När en tjänstetillhandahållare upphör med sin verksamhet, skall de behandlingssamtycken som getts inom den offentliga hälso- och sjukvården överföras till arkivet hos tjänstetillhandahållarens huvudman och de behandlingssamtycken som getts inom den privata hälso- och sjukvården till arkivet hos den länsstyrelse inom vars område tjänsterna har tillhandahållits.

På den som tagit emot lagret eller handlingar som gäller lagret tillämpas denna lags bestämmelser om tjänstetillhandahållarens rättigheter och skyldigheter.

#### 6 kap.

### Särskilda bestämmelser

#### 29 §

#### *Sekretessbestämmelser*

De handlingar som avses i denna lag är journalhandlingar enligt lagen om patientens ställning och rättigheter. Uppgifter om den donatorskod som antecknats i behandlingssamtycket och, på basis av koden, uppgifter ur donationsregistret får inte lämnas ut till någon annan än den som har rätt till information enligt 23 §.

#### 30 §

#### *Förvaring av uppgifter*

De uppgifter som antecknats i donationsregistret och behandlingssamtycket, i vilket donatorskoden har antecknats, får inte utplånas. Sådana uppgifter i donationsregistret får dock utplånas som gäller en donator vars könsceller inte

har använts och inte längre kan användas för assisterad befruktning.

#### 31 §

#### *Närmare bestämmelser*

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet meddelas vid behov närmare bestämmelser om

- 1) lagring och förintande av könsceller och embryon enligt 6 §,
- 2) hälsokontroll enligt 13 §,
- 3) donatorskoden och dess användning,
- 4) register som skall föras enligt 16 § 5 mom.,
- 5) ersättningar som avses i 21 §,
- 6) lokaler, apparatur och personal samt övriga i 24 § avsedda verksamhetsförutsättningar,
- 7) avgifter som avses i 25 §,
- 8) tjänstetillhandahållarnas skyldighet att lämna uppgifter om sin verksamhet enligt 26 §,
- 9) åtgärder som avser överföring av handlingar och lagret av könsceller samt förintade av lagret enligt 28 §, samt
- 10) verkställigheten av lagen.

#### 7 kap.

### Straffbestämmelser

#### 32 §

#### *Straffbar användning av könsceller*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

- 1) vid assisterad befruktning använder könsceller eller embryon i strid med 4 § 1 mom.,
  - 2) påverkar eller försöker påverka ett barns egenskaper i strid med 5 §,
  - 3) för assisterad befruktning tar emot, lagrar eller använder könsceller eller embryon utan donatorns samtycke, eller
  - 4) lagrar könsceller eller embryon eller utför assisterad befruktning utan i 24 § avsett tillstånd,
- skall för *straffbar användning av könsceller* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

33 §

*Kränkning av ett barns identitet*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar att iaktta bestämmelserna i 12 eller 14 § om donatorskoden, i 18 § om anmälan av uppgifterna till donationsregistret eller i 10, 28 eller 30 § om förvaring av handlingar, skall för *kränkning av ett barns identitet* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

34 §

*Brott mot bestämmelserna om assisterad befruktning*

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utför assisterad befruktning i strid med 8 § skall för *brott mot bestämmelserna om assisterad befruktning* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

35 §

*Förseelse mot bestämmelserna om assisterad befruktning*

Den som uppsåtligen i strid med 21 § utlovar eller betalar arvode eller kostnadsersättning för donation av könsceller eller embryon, skall för *förseelse mot bestämmelserna om assisterad befruktning* dömas till böter.

36 §

*Sekreteressbrott*

Till straff för brott mot den tystnadsplikt som föreskrivs i 29 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i

strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

8 kap.

**Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

37 §

*Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 200 .  
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

38 §

*Övergångsbestämmelser*

Könsceller och embryon som före denna lags ikraftträdande har donerats för användning vid assisterad befruktning får användas för nämnda ändamål bara

1) om donatorn har samtyckt till att uppgift om donatorns identitet i enlighet med 23 § kan ges till det barn som föds, eller

2) i tre år efter att lagen har trätt i kraft för att ett barn till den som får behandling som tidigare fötts till följd av assisterad befruktning skall kunna få ett biologiskt helsyskon.

Har ansökan om tillstånd enligt 24 § gjorts före lagens ikraftträdande, kan tjänstetillhandahållaren efter ikraftträdandet med iakttagande av bestämmelserna i denna lag fortsätta sin verksamhet utan tillstånd till dess att ansökan har avgjorts. En sådan ansökan om tillstånd skall avgöras inom ett halvt år efter lagens ikraftträdande.

## Lag

### om ändring av lagen om faderskap

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 5 september 1975 om faderskap (700/1975) 3 § 2 mom., 10 §, 28 § 1 mom., 34 §, 35 § 4 mom. och 42 § 2 mom., av dem 34 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 927/2002 och 42 § 2 mom. sådant det lyder i lag 351/1980, samt

fogas till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i sistnämnda lag, ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 3 a § som följer:

#### 3 §

##### *Fastställande av faderskap genom erkännande och genom utslag av domstol*

Domstolen skall fastställa att en man är far till ett barn, om det har utretts att

1) mannen har haft samlag med modern vid den tid då barnet har kunnat avlas och det kan anses vara styrkt att mannen avlat barnet, eller

2) mannens spermier på ett annat sätt än vad som avses i 3 a § har använts för befruktning av barnets mor och det kan anses vara styrkt att barnet har fötts till följd av detta.

I fråga om rättegång om fastställande av faderskap gäller vad som föreskrivs i 4 kap.

#### 3 a §

##### *Fadern till ett barn som har fötts till följd av assisterad befruktning*

Har barnets mor fått sådan assisterad befruktning som avses i 1 § i lagen om assisterad befruktning ( / ) och kan det anses vara styrkt att barnet har fötts till följd av den assisterade befruktningen, skall den man som i samråd med modern gett sitt samtycke till behandlingen fastställas vara far till barnet. Har behandlingen bara gällt en kvinna, skall den man vars spermier har använts vid behandlingen fastställas vara far till barnet om han gett sitt samtycke till fastställande av faderskap enligt 16 § 2 mom. i nämnda lag. Är barnet fött under äktenskap eller under

den i 2 § i denna lag nämnda tiden efter att äktenskapet hade upplösts på grund av mannens död, är dock den äkta mannen barnets far i enlighet med vad som föreskrivs i 2 §.

Vad som i denna lag föreskrivs om utredande, fastställande och upphävande av faderskap skall också tillämpas när assisterad befruktning har utförts så som avses i 1 mom.

#### 10 §

##### *Moderns skyldighet att lämna uppgifter för faderskapsutredningen*

Om barnets moder önskar att barnatillsyningsmannen sköter faderskapsutredningen, är hon skyldig att lämna barnatillsyningsmannen sanningsenliga uppgifter om alla de omständigheter som är nödvändiga för utredningen. Modern skall särskilt uppge vilka män hon haft samlag med vid den tid då barnet kunnat avlas.

#### 28 §

##### *Laga domstol*

Talan om fastställande av faderskap förs vid den domstol till vars domkrets den kommun hör vars barnatillsyningsman skött faderskapsutredningen. Talan kan även föras vid domstolen på den ort där modern, barnet eller barnets lagliga företrädare har sitt hemvist eller där samlaget ägt rum.

## 34 §

*Grunderna för upphävande av faderskap*

Domstolen skall på grund av talan fastställa att den äkta mannen inte är far till det barn som avses i 2 §, om det utretts att modern vid den tid då barnet kunnat avlas haft samlag med någon annan man eller att en annan mans spermier har använts för befruktning av modern och det bör anses vara styrkt att barnet då har avlats, eller om det på grund av barnets ärftliga egenskaper eller någon annan särskild omständighet annars kan anses styrkt att mannen inte är barnets far.

Är barnet avlat före äktenskapet eller medan makarna på grund av söndring levat åtskilda, skall domstolen fastställa att den äkta mannen inte är barnets far, om det inte görs sannolikt att makarna har haft samlag med varandra eller att mannens spermier har använts för åtgärder som avses i 3 § 2 mom. 2 punkten under den tid då barnet kunnat avlas.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. kan faderskapet dock inte upphävas, om barnet har fötts till följd av assisterad befruktning som avses i 3 a § och den äkta mannen gett sitt samtycke till behandlingen.

Den äkta mannens faderskap är upphävt då en annan man på det sätt som föreskrivs i 15 §

1 mom. har erkänt faderskapet och magistraten har godkänt erkännandet.

## 35 §

*Talerätt*

Den äkta mannen har inte rätt att väcka talan om han, sedan han fått veta att någon annan man har haft samlag med modern eller någon annan mans spermier har använts för befruktning av modern under den tid då barnet kunnat avlas, efter barnets födelse skriftligen förklarat att barnet är hans.

## 42 §

*Upphävande av erkänt faderskap*

Angående talan om upphävande av erkänt faderskap gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 34 § 1 och 3 mom., 35 § 3 och 4 mom. samt 36—41 §.

Denna lag träder i kraft den 200 och den tillämpas på barn som har fötts efter det att lagen om faderskap trädde i kraft.

Helsingfors den 25 oktober 2006